

Ole Christensen og Birgitte Tufte:
*Skolekultur, Mediekultur – modspil
eller medspil?* CVU København og
Nordsjællands Forlag, 2005, 120 s

Mediepædagogikken lever stadig! Med publikationen *Skolekultur, Mediekultur – modspil eller medspil?* Præsenteres et aktuelt bidrag til at tænke mediepedagogik på de vilkår, som informationsteknologi tilbyder. Bogen er et produkt af Undervisningsministeriets store projektindsats *IT, Medier og Folkeskolen* og er som sådan en afrapportering af resultater fra to delprojekter på skoler i Albertslund og Brøndby. Bogen er i den forstand en dokumentation af fortsat udvikling med fokus på informationsteknologi i mediepedagogisk perspektiv.

Skolekultur, Mediekultur har til hensigt at belyse, "hvorledes der kan bygges bro mellem disse to kulturer, og hvordan der kan udvikles et mere helhedspræget syn på skolens kultur og læringsmiljø." (7). Forfatterne behandler præcist de temaer, der skal sættes i spil for at sikre en sådan brobygning, ikke mindst temaerne om, hvordan vi kan forstå samspillet mellem skole og fritid, mellem elevers medieerfaringer og skolens videnshorisont? På den konto er antologien dog noget tavs om, hvordan skoleledelse og pædagogisk ledelse bør foretage prioritering i dette brobygningsarbejde. Det er dog også en stor opgave, der fundamentalt set handler om at redefinere skolens selvforståelse og mediens rolle indenfor rammerne af fagene. Det er et prisværdigt projekt, der er bevidst om, at modsætninger mellem kulturer sjældent er noget, der simpelt og uproblematisk lader sig ændre. Derfor udstråler bogen en velmenende vilje, og en fortsat insisteren på, at medier kan betragtes som en bold i spillet om forandring af både kultur og rammer for læring i folkeskolen.

Christensen og Tuftes pædagogiske afsæt med bogen er interessant, fordi de insisterer på, at elever skal tilegne sig færdigheder, og at skolen som institution bør forandre sig for at skabe så optimale læringsvilkår som muligt for både elever og lærere. Det handler altså ikke om, at skolen skal forandre sig for blot at *svinge med tidens trends*. Bogens mediepedagogiske perspektiv er på den led ikke udviklingsoptimistisk. Det handler ikke om konklusionen, at bare der kommer mere it ind i folkeskolen, så ruller den pædagogiske udviklingsbold

af sig selv! Det er imidlertid mindre klart, hvordan mediepedagogikken rent faktisk forholder sig kritisk til sit objekt. Her tænker jeg ikke mindst på alle de regressive sider eller *taktiske* undvigemånevne, som kan iagttages i forbindelse med brug af it i en skolesammenhæng (se Andersen 2005). Når børn spiller spil i stedet for at lave deres opgaver eller lektier, deres indbyrdes stridigheder om at komme til tasterne, om drillerier via chat, e-mail eller sms, eller brug af undskyldningen 'min opgave forsvandt bare i cyberspace'. Hvis it i folkeskolen kan betragtes som en forandringsagent (om end på bestemte vilkår), så giver *Skolekultur, Mediekultur* ikke noget bud på den anden side af lærings- og udviklingsspørgsmålet. Der gives ikke noget billede af, hvordan både lærere og elever kan bruge it som en måde at insistere på *sig selv* som aktør i folkeskolen, og derved *undvige* eller sætte egen *ikke-skolefaglig* dagsorden. En behandling af spørgsmålet om mediens progressive og regressive dimensioner savnes (for nu at låne modernitetsforsker og professor Thomas Ziehes ord). Hvordan skal vi forstå mediepedagogik, når it i skolen både kan bruges som lærred (se her, nu skaber vi sammen) og som lommebog (her har kun jeg noget at gøre), som scene (nu skal vi sammen forstå mængdelæren) og som hule (hvis jeg sidder helt stille, er der nok ikke nogen der opdager mig, når jeg sidder her ved skærmen og ser ud som om jeg arbejder).

Skolekultur, Mediekultur bygger ikke mindst på professor Birgitte Tuftes mangeårige indsats på at identificere og udvikle mediepedagogikken som et *selvstændigt* forskningsfelt. Men set i det perspektiv kan det undre, hvorfor Kim Rasmussens afhandling *Det mediepedagogiske felt* (1996) ikke trækkes på, for netop at skitsere dette grundlag. Det kan der naturligvis være flere grunde til, men spørgsmålet om mediepedagogik og kritik (og selvkritik) kunne med Rasmussens afhandling have bidraget til bogens sigte og ambition.

Det forskningsmæssige mandat bag *Skolekultur, Mediekultur* skal naturligvis forstås ud fra ITMF-projektets overordnede målsætninger. Et perspektiv, som rapporten ikke tematiserer, handler om *rummelighed* i folkeskolen. Her tænkes på den lange række af specialpædagogiske indsatser, som sigter mod at hjælpe børn med læringsvanskeligheder. Her anvendes medier og it flittigt til at hjælpe læsesvage elever, eller elever der har et lavt "læringssevner"

Det specialpædagogiske arbejde med rummelighed søger netop at tænke brug af it ind i forhold til *integrationsperspektiv*: Hvordan kan vi sikre, at børn med læringsudfordringer kan opnå at blive i klassen, i stedet for at blive flyttet fra klassen? Hvilke typer af programmer bør udvikles og testes for at hjælpe læsesvage elever? Hvordan kan sejre ved en computer, hjælpe "specialklassebørn" med at blive værdsat af de andre i klassen? Hvordan skal sammenhængen mellem skole og hjem tænkes ind i forhold til en it-støttet pædagogik? Alle spørgsmål, der også vil kunne bidrage til at perspektivere mediepædagogikken.

I sidste del af bogen præsenteres en skitse til en ny pædagogik med medier. Det er måske overdrevet at betegne disse træk som radikalt nye. Men som tegn på de udfordringer, vi fortsat står over for på det mediepædagogiske område, er der god grund til fortsat at gentage: "Ønsker man at kvalificere morgendagens voksne til at forholde sig udvælgende og kritisk, er et af midlerne, at børn og unge af i dag får indsigt i og kommer bagom mediernes prioriteringer af fortællinger om den nære og den fjerne verden og lærer at forholde sig kritisk søgende og kreativt skabende i forhold til medierne. En forudsætning for, at dette kan lykkes er, at der fra politisk hold er velvilje, såvel holdningsmæssigt som økonomisk, til at styrke medie- og it-undervisningen." (115) Set i et forskningsoptik savnes dog en mere tydelig indkredsning af, hvad vi skal forstå ved *kritisk* eller det at kunne opøve en mediekritisk kompetence. Fx. er der ingen spor i denne skitse til en mediepædagogik, hvordan vi skal forholde os til tendensen til medieinstitutionel *sløathed*. Hvad ved vi overhovedet om de forskellige medieinstitutioners dagsordener? Vi kan træne børn til at være kritiske over for budskaber og virkemidler, men vi kan mediepædagogisk set ikke forhindre, at medier opkøber andre medier og i princippet kan styre hele systemet af analyse, udvikling og distribution af bestemte medieformater. Betyder det noget for analyser af børns medieproduktioner, at ejerskabsforhold og lønsomhedsbetragtninger presser til både standard og fornyelse i *den virkelige verden*? Betyder det noget, at vi i dag har hele kanaler (eller mini-sites på nettet), der er målrettet til børn, og at de programmer, børn og unge ser/interagerer med, er marginale versioneringer af de store medieindustriens skabeloner? Og er det overhovedet en kritik, vi kan bruge til noget?

Referencer

Andersen, Tem Frank (2005). Unge og computerkultur. Ambivalenser og socialt spillerum i gymnasieelevers computerbrug. Institut for læring: Aalborg Universitet (ph.d. afhandling)

Tem Frank Andersen
Cand. mag, projektleder
Frederikshavn Event
Eksternt tilknyttet Center for
Interaktive Digitale Medier

* *Bogen er i anden form tidligere blevet anmeldt til Dansk Pædagogisk Tidsskrift 2006, september*

Jostein Gripsrud: *Mediekultur, mediesamfund*. København, Hans Reitzel forlag, 2005, 384 sider, kr. 398.

"En moderne medieklassiker" kalder forlaget bogen, og det kan man for så vidt godt sige, eftersom bogen udkom på norsk i 2000, hvor den modtog Meltserprisen for "fremragende formidling", og siden er kommet i svensk og engelsk oversættelse. Det er altså en allerede udbredt og velmeriteret bog, som nu foreligger i dansk oversættelse, og som ud over at være oversat til dansk også i en række tilfælde har erstattet norske eksempler med danske. Samtidig er der tale om en bog, som sætter sig for at lave en basal introduktion til den moderne medievidenskabens centrale teorier og problemstillinger, og som gør det på forbilledlig tværfaglig vis og med inddragelse af en lang række konkrete eksempler og analytiske perspektiver.

Bogen er opdelt i tre hoveddele. I første del, "Publikum og medierne", sættes systematisk fokus på medierne som fælleskabs- og identitetsskabere, som direkte menings- og holdningspåvirkere og i forhold til sociologiske teorier om livsstil, smag og sociale forskelle. I denne dels første underafsnit præsenteres teorier om mediernes rolle som socialiseringsfaktor, både individuelt og kollektivt. Her kommer bl.a. Freud, Horton & Wohl, Dayan & Katz, Roger Silverstone og John Ellis på banen, men forklaret med talrige eksempler fra dagligdags mediebrug. I det andet underafsnit diskuteres det snævrere begreb 'mediepåvirkning'. Det sker dels ved en præsentation af de klassiske, samfundsvidenskabelige teorier fra 1940'erne og frem, fra troen på medierne som en meget direkte påvirknings- og magtfaktor til forestillingerne om